

Sovětská pomoc — pilíř vojenské politiky KSČ při budování materiálně technické základny ČSLA v období 1. 5LP

Kapitán Dr. Milan Špičák

K 40. výročí založení KSČ otiskujeme práci, pojednávající o jedné z významných odvětví vojenské politiky strany — o boji KSČ za zabezpečení obranných schopností naší země realizací sovětské pomoci na úseku výstavby našich ozbrojených sil. Stať podává konkrétní obraz o formách a obsahu sovětské pomoci a úsilí KSČ v období 1. pětiletého plánu

Zabezpečení státní samostatnosti a bezpečnosti naší vlasti spojovala Komunistická strana Československa vždy s úzkou spoluprací a spojenectvím s mohutným Sovětským svazem. V důsledném československo-sovětském spojenectví a spolupráci, projevujícím se v zahraničně politické, hospodářské a vojenské oblasti spatřovala a spatřuje KSČ základní předpoklad zajištění svobody a samostatnosti našich národů.

Poučena historickými zkušenostmi z Mnichova učinila je úhelným kamenem své zahraničně politické a vojenskopolitické orientace v době II. světové války a v celém poválečném období. Historické zkušenosti našeho lidu z tragických událostí Mnichova daly tak za pravdu Komunistické straně Československa, jež od svého vzniku našemu lidu ukazovala, že bez těsného spojenectví Československa se Sovětským svazem nelze zajistit svobodu a nezávislost našich národů. Klement Gottwald formuloval poučení, jež naše strana ze zkušeností našeho lidu vyvodila ve známém hesle: „Se sovětským svazem na věčné časy — a nikdy jinak!“

Také vývoj mezinárodních vztahů po II. světové válce dokazoval správnost a nutnost co nejtěsnějších československých svazků se Sovětským svazem. Stále jasněji se ukazovala souvislost a vzájemná podmíněnost mezi výstavbou socialismu a definitivním zajištěním svobody a nezávislosti naší země a spojenectvím s SSSR.

Naše buržoazie si uvědomovala souvislost mezi vývojem k socialismu a československo-sovětským spojenectvím a proto až do února 1948 se všemožně snažila zabránit rozvoji nových směrů ve vnitřní i zahraniční politice Československa — které prosazovala důsledně KSČ — v neposlední řadě právě snahou o oslabení československo-sovětských svazků.

Nástup dělnické třídy k politické moci po únorovém vítězství se výrazně projevil v důsledné zahraničně politické orientaci poúnorového Československa na Sovětský svaz. Započala se nová etapa československo-sovětských vztahů — etapa rozvíjení těchto vztahů důsledně v duchu zásad proletářského internacionálního. Od února 1948 se československo-sovětské styky rozvíjejí na stále vyšší úrovni. Zasáhly všechny oblasti našeho společenského života a staly se příkladem nezištných, vpravdě bratrských vztahů, jaké jsou možné jen mezi dvěma socialistickými zeměmi. Jejich základ tvoří soudružské vztahy mezi KSČ a KSSS, jež jsou příkladem uskutečňování zásad proletářského internacionálního v praxi. Bez jakýchkoli postranních hledisek, poskytoval a poskytuje nám Sovětský svaz všechny druhy své bratrské pomoci, jak v oblasti národního hospodářství, vědy a kultury, tak i v oblasti vojenské. Nepřehlednou studnicí vědomostí se staly zvláště sovětské zkušenosti ze socialistické výstavby.

Sovětská pomoc a sovětské zkušenosti se staly jedním ze základních faktorů, umožňujících realizaci socialistické výstavby a obrany naší země. Klement Gottwald o této neocenitelné sovětské pomoci na XIX. sjezdu KSSS řekl:

„Nyní se k vám chodíme učit, jak budovat socialismus!“

Vládnoucí kruhy imperialistických zemí si byly dobře vědomy mezinárodně politického významu socialistické výstavby v průmyslově vyspělém Československu a proto v poúnorovém období, v letech „studené války“ používaly nejrůznějších metod k narušení politiky KSČ — socialistické výstavby v ČSR. Československo-sovětské spojení a zvláště nezištná sovětská pomoc nám umožnily překonat následky politiky diskriminace a embarga, uvalené imperialisty na obchod s ČSR, zejména v oblasti nedostatkových surovin a strojního zařízení. Sovětský svaz dodávkou strojního zařízení a surovin našemu národnímu hospodářství umožnil vyloučit možnost hospodářského nátlaku v politických záležitostech a zajištěním harmonického vzestupu národního hospodářství budovat základy socialistické společnosti.

Výstavba socialismu probíhala u nás za podmínek nebezpečí imperialistické agrese vůči tvořícímu se socialistickému táboru. Američtí imperialisté rozpoutali krátce po skončení II. světové války tzv. „studenou válku“ a udržujíce svět „na pokraji války“ chtěli rozdmýchat požár III. světové války. Za této situace nabyla prvořadého významu otázka zachování a udržení míru. Hlavní překážkou rozpoutání 3. světové války se stala mírumilovná zahraniční politika SSSR a lidově demokratických států. Pevné československo-sovětské spojení a spolupráce byly hlavním faktorem bezpečnosti naší země, umožňující mírovou socialistickou výstavbu a výstavbu armády důsledně lidového charakteru po vzoru Sovětské armády.

Proto i rozbor mezinárodní situace, po-

vedený ÚV KSČ v roce 1950 a 1951 ostře postavil požadavek urychleného posílení obranyschopnosti Československa výstavbou vlastní bojeschopné armády.

Tento požadavek ÚV KSČ byl potvrzen situací v čs. armádě po Únoru 1948 a na počátku 1. 5LP, kdy výstavba základů socialismu v období 1. 5LP spolu s rozvíjením ČSR jako státu diktatury proletariátu postavily před armádu nové úkoly. Svému novému vnějšímu a vnitřnímu poslání armáda již neodpovídala.

Ačkoli Košický vládní program předpokládal výstavbu armády podle vzoru Sovětské armády, v období let 1945—48 pro nejrůznější objektivní i subjektivní příčiny se na poli armády nepodařilo postoupit podstatněji dopředu. Armáda byla po Únoru 1948 ve srovnání s tehdejším stupněm vývoje vojenství zastaralá. Byla pod vlivem buržoasních vojenských doktrín, cvičena podle zastaralých vojenských předpisů, převládal v ní apolitický duch „vojenské odbornosti“, byla vybavena zastaralou vojenskou technikou převážně kořistního původu, v níž chyběla technika v té době již v jiných armádách běžná. Vlastní zbrojní průmysl, schopný nedostatky ve vojenské technice zaplnit, v podstatě neexistoval. Nevyhovující bylo kádrové složení velitelského sboru.

Aby byla naše armáda s to dostát novým třídním a politickým úkolům, které na ni celková vnitřní i mezinárodní situace kladla, bylo třeba ji urychleně přebudovat v armádu socialistického typu, schopnou zvládnutím soudobého stupně vývoje vojenství plnit její hlavní poslání — zajistit obranu socialistické výstavby naší země a na svém úseku přispívat bezpečnosti tvořícího se v té době socialistického tábora.

Dosáhnout tohoto stupně bojeschopnosti předpokládalo urychleně vyřešit celý komplex složitých a obtížných problémů: zajistit v armádě důsledně stranické, třídní chápání jejího poslání jako armády diktatury proletariátu, výchovu armády v du-

chu marxismu-leninismu, zvládnout sovětskou vojenskou vědu, vyřešit otázku nového třídního složení velitelského sboru a jeho odpovídající politické a odborné kvalifikace, jakož i prosadit budování čs. armády důsledně podle vzoru Sovětské armády. Šlo tu i o tak závažné otázky jako organizace armády, výcvik a výchova vojsk, unifikace výzbroje a výstroje, výstavba vlastního zbrojního průmyslu apod.

Tyto složité úkoly bylo třeba splnit v obtížných podmínkách, daných mj. budovatelským vypětím celé země v období 1. 5LP, zostřujícím se nebezpečím imperialistické agrese a uvnitř v armádě po jistou dobu ještě i odporem zbytků buržoasie ve velitelském sboru armády a činnosti příslušníků protistátního spikleneckého centra.

Komunistická strana Československa proto ukazovala, že bude třeba především přizpůsobit život a výchovu armády nové etapě socialistické revoluce a připravit ji na skutečné bojové podmínky; rozsáhlým školením velitelského sboru zajistit co nejdůkladnější studium a osvojení si vojenské vědy a zkušenosti Sovětské armády; urychleně vypracovat nové moderní služební předpisy a řády, vycházející ze zkušenosti Sovětské armády; provést unifikaci výzbroje a výstroje naší armády s armádou sovětskou; vybrojit armádu novou bojovou technikou a započít s výstavbou vlastního zbrojního průmyslu. Pochopitelně na řešení všech těchto úkolů naše země vlastními silami a prostředky nemohla stačit. A tak stejně jako při výstavbě základů socialismu v naší zemi, sehrála mimořádnou roli i na poli budování obranyschopnosti země sovětská pomoc.

Všestranná a rozsáhlá sovětská pomoc se stala jedním z hlavních faktorů posílení obranyschopnosti země. Spočívala nejen v politické podpoře a ochraně naší země na mezinárodním fóru a v hospodářské a technické pomoci socialistické výstavbě naší země, jak jsme se snažili stručně ukázat,

ale i v přímé všestranné pomoci výstavbě základů naší nové Čs. lidové armády.

V této nové etapě výstavby naší armády vystoupil maximálně do popředí význam využívání zkušeností KSSS z výstavby sovětských ozbrojených sil, neboť KSSS poprvé v historii řešila v praxi otázky výstavby armády diktatury proletariátu, rozpracované teoreticky V. I. Leninem. Naše strana se proto mohla poučit ze zkušeností KSSS, jež již v revoluční praxi vyřešila i teoreticky zobecnila takové významné základní otázky výstavby armády diktatury proletariátu jako rozbití staré buržoasní armády — důležité součásti státního aparátu, otázku třídní politického charakteru socialistické armády, organizační výstavby armády, kázně, uplatnění třídního principu ve výchově nových velitelských kádřů, využití starých vojenských odborníků aj. Především pak mohla strana převzít zkušenosti z řešení klíčové otázky výstavby socialistické armády, jakou je zajištění vedoucí úlohy strany při výstavbě a řízení ozbrojených sil diktatury proletariátu a otázek s tím souvisejících, výstavba a práce strany v armádě, politického aparátu aj. Zvláště významným přínosem byly pro naši armádu i praktické bojové zkušenosti Sovětské armády z druhé světové války.

Rozhodující význam sovětských zkušeností pro výstavbu naší armády je všeobecně uznáván a dostatečně znám. Je i dostatečně rozpracován v naší vojenskopolitické literatuře. Méně je však rozpracována otázka sovětské pomoci jako pilíře vojenské politiky KSČ při budování materiálně technické základny ČSLA v období prvního pětiletého plánu.

Výstavba materiálně technické základny obranyschopnosti státu byla jedním z hlavních úkolů 1. 5LP. V armádě patřil tento úkol k nejobtížnějším a nejnaléhavějším. Obtížnost a naléhavost byla způsobena především zastaralostí naší vojenské techniky. Jaká byla situace na tomto úseku?

Naše armáda po roce 1945 cvičila po několik let s materiálem přivezeným čs. sam. armádním sborem v SSSR a čs. jednotkami ze Západu, doplněným trofejním materiálem z darů Sovětské armády z válečné kořisti v Německu. Tento materiál, dostačující snad pro počáteční výcvik, nebyl naprosto schopen zajistit obranu země. Nad to — v tomto „vybavení“ armády až do počátku 1. 5LP chyběla modernější technika, běžná ve výzbroji bojujících armád v závěru 2. světové války, jako např. radiolokační prostředky, moderní letecká a ženíjní technika, raketomety, infraprístroje atd.

Při konkrétním zkoumání stavu výzbroje a výstroje čs. armády na počátku 1. 5LP se naskýtal neradostný obraz, v němž zastaralost a nejednotnost výzbroje jsou dominující rysy. Výzbroj byla z 13 % sovětského původu, z 30 % stará čs., z 56 % německého původu a z 1 % nového čs. původu. Výstroj pak z 5 % německá, z 95 % čs. (stav k 1. 1. 1951).

Zastaralost a nejednotnost vystupují zvláště ostře při bližším zkoumání stavu výzbroje jednotlivých druhů vojsk: Tak u dělostřelectva bylo k 1. 1. 1951 ve výzbroji čs. armády celkem 18 typů děl. Převahu v dělostřeleckém materiálu měl materiál kořistní — německý (60 %). Ostatní materiál byl sovětský (38 %), jakož i materiál britský a čs. (2 %).

Úhrnný počet děl, která měla čs. armáda k dispozici, činil k 1. lednu 1951 2764 kusů (bez protiletadlových děl, minometů a raketometů). V plukovních dělech (pěchotních) jsme byli vybaveni ne plně vyhovujícím způsobem. Základní naše výzbroj — 45mm kanóny — byla již v té době zastaralá. Divizní dělostřelectvo mělo v této době ve výzbroji 76mm kanóny sovětské, jež byly částečně používány jako protitankové kanóny. Zároveň byl používán jako protitankový kanón 75mm kanón německý. Jako houfnice byla v divizním dělostřelectvu používána 105mm houfnice německá a

122mm houfnice sovětská. Sborové dělostřelecké pluky byly vyzbrojeny 105mm kanónem německým a 152mm německou houfnicí (převrtaná německá houfnice ráže 150 mm), v nichž bylo možno používat sovětského střeliva ráže 152 mm. Dělostřelectvo armádní a zálohy hlavního velitelství bylo vyzbrojeno sovětským protitankovým dělem ráže 57 mm, německým dělem 75mm, 76mm dělem sovětským a 88mm dělem německým.

Minomety používané koncem roku 1950 v čs. armádě byly 82mm německé a sovětské a dále ráže 120 mm. Velká typová pestrost byla i v dělostřelecké munici, způsobená množstvím typů děl ve výzbroji armády. Ve skladech však byly ještě i takové ráže střeliva, pro něž již nebylo upotřebení, takže situaci v dělostřelecké munici bylo možno charakterizovat jako nedostatečné zajištění bojové pohotovosti.

K dispozici bylo menší množství palebných průměrů, než kolik stanovila minimální zásoba. V důsledku nově narůstajících požadavků na protivzdušnou obranu státního území se stala ožehavým problémem munice protiletadlového dělostřelectva, jehož počet byl nedostatečný.

Pěchotní výzbroj čs. armády byla koncem roku 1950 z 33 % sovětského původu, 17 % stará čs., 47 % německá a 3 % nová čs. V pěchotní výzbroji čs. armády bylo např. 5 typů pistolí, 6 typů pušek, 6 typů samopalů, 5 typů lehkých kulometů, 2 typy těžkých kulometů, 4 typy protiletadlových kulometů, 2 typy ručních granátů, 3 typy přileb, staré německé pancéřovnice a pancéřovky atd. Mezi pěchotními zbraněmi byly zastoupeny všechny ráže: 9 mm (samopaly a pistole), 7,92 mm, 7,65 mm, 7,62 mm, 12,7 mm a 20 mm (protiletadlové kulomety). Pro tento „bohatý sortiment“ byla obtížná výroba střeliva. Střelivo muselo být vyráběno v mnohem větším množství typů, protože pro různé typy stejných ráží bylo třeba používat i různého střeliva. Zde nejnaléhavěji vy-

stupovala potřeba unifikace se sovětskou výzbrojí a zmenšení počtu typů.

Hlavní slabinou protiletadlového dělostřelectva byl nedostatek moderních radiolokátorů. Ve výzbroji armády byly jen pozůstatky kořistního materiálu — 46 kusů německých rádiových zaměřovačů. Obdobnou vážnou slabinou byl nedostatek radiolokátorů pro hlásonu službu s větším dosahem. K dispozici bylo jen 9 kusů německých přístrojů. Vážný byl i nedostatek světlometů — bylo zde 630 německých světlometů bez rádiových zaměřovačů.

Letectvo bylo vyzbrojeno z 25 % čs. a ze 75 % cizím materiálem, většinou německým, americkým a britským. Ještě v roce 1951 bylo v letectvu v používání 13 hlavních typů letadel cizí konstrukce. Úhrnný počet letadel činil v armádě k 1. lednu 1951 1777 kusů, z toho 449 stíhacích, 60 bitevních, 85 zpravodajských, 35 dopravních, 227 kurýrních, 9 zdravotnických a 912 školních.

Jako základní stíhací letoun byl používán německý stíhací letoun Messerschmidt 109, označovaný u nás S-199. Těchto letadel bylo v armádě 439 kusů a byla výlučně kořistního původu. Messerschmidty již zcela neodpovídaly současným požadavkům operačním, neboť dosahovaly malé rychlosti (450 km/hod.). Neméně katastrofální byla do r. 1950 situace v letectvu **bitevním**. Jako průzkumných letadel bylo používáno letadel o slabším výkonu německého původu. Byla to především letadla německé konstrukce typu Siebel 203, u nás označovaná C3, jichž bylo k 1. lednu 1951 k dispozici 73 kusů. To byla letadla neozbrojená, takže jich bylo možno používat jen k výcvikovému účelům. Dále bylo v letectvu 12 kusů letounů typu Moskyto, u nás označovaných B-36, letadla původu anglického, nevyzbrojená, pro něž bylo málo náhradních součástek, takže jejich životnost končila v roce 1951.

Jako **dopravních** letadel bylo u nás po-

užíváno 19 kusů amerických Dakot, 10 kusů německých Junkersů Ju-52 a 9 kusů německých Siebelů 204. Letecký dopravní park byl tudíž zastaralý a nedostačující.

Dále bylo ve výzbroji čs. armádního letectva 227 kusů kurýrních letadel, celkem 6 typů, z nichž vyhovovalo jedině letadlo typu Čáp, německého původu, u nás vyráběné. Celkový počet těchto letadel (90) byl nadbytečný, i když se jich používalo zároveň jako letadel zdravotnických.

Konečně bylo v armádě počátkem roku 1951 celkem 912 školních letadel, z nich 351 letadel pro základní a 561 kusů pro pokračovací školení. Školních letadel bylo 7 typů. Pro školení většinou vyhovovala až na letadla C 104. Počet školních letadel byl pro potřebu čs. armády nadbytečný a vysoko překračoval plánovanou potřebu (600 až 700 kusů).

Lze tudíž o letecké bojové technice říci, že největší slabina se jevila právě v hlavních druzích letectva, tj. v letectvu stíhacím, bitevním a průzkumném.

Pokud se týká tankového materiálu, byla armáda na počátku 1. 5LP vyzbrojena z 30 % sovětským, ze 60 % německým a cizím (britským) a z 2 % starým čs. materiálem. Čs. armáda byla koncem roku 1950 vyzbrojena 8 typy tanků a 7 typy samohybných děl. Mezi tanky měly již převahu sovětské tanky T-34, dodané Sovětským svazem čs. armádě v předchozích letech: K 1. lednu 1951 jich bylo 368 kusů. Druhou největší část však stále ještě představovaly britské tanky typu Cromwell (179 kusů). Dále byly v tankovém vojsku ještě v menším počtu tanky americké, britské, německé, jakož i 31 kusů předválečných čs. tanků.

V samohybných dělech měl převahu německý materiál — celkem 407 kusů — a sovětský, 106 kusů. Celkem bylo v armádě k 1. lednu 1951 726 tanků a 513 samohybných děl. Kromě toho bylo 52 obrněných automobilů typu anglických a amerických, 736 obrněných transportérů, 143 různých

pásových vozidel, 140 podvozků bez děla a 20 vyprošťovacích tanků.

I u tankového vojska bylo problémem střelivo, neboť děla u sovětského typu tanku T-34 byla ráže 85 mm, u německých převážně 75 mm a sovětská samohybná děla byla vyzbrojena děly ráže 76 mm a 152 mm.

Ženíjní materiál byl ponejvíce kořistního německého původu (76 %), menším dílem československý (22 %) a zlomek (2 %) sovětský. Svým množstvím nedostačoval ženíjní materiál pro krytí mobilizačních potřeb. Největší slabinou byly těžké zemní stroje, které u nás v podstatě neexistovaly (buldozery, gradery, rottery, jeřáby, scrapery, rypadla aj.). Základní mostní materiál byly britské a německé mostní soupravy (britské Bailly soupravy — 32 kusů), dále převážecí soupravy československé, sovětské a německé, rovněž i čluny různých typů. Podstatným nedostatkem, ovlivňujícím bojovou pohotovost armády byl nedostatek polních lopatek, kterých bylo k 1. lednu 1951 pouze 80 000 kusů a nemohly tudíž krytí základní ženíjní výstroj jednotlivce.

Ve spojovacím materiálu byla armáda vybavena v roce 1950 ještě převážně spojovacím materiálem kořistního původu (85 %), zbytek sovětského, anglického a něco málo i amerického původu. Chybělo značné množství materiálu, na příklad 4600 oddílových rádiových stanic, 2500 plukovních rádiových stanic, 85 divizních rádiových stanic a jistý počet armádních rádiových stanic. 15 370 kusů polních telefonních přístrojů převážně německého původu krylo potřebu na 70 %. Telefonní kabely byly z 1/3 kořistního původu a byly již značně opotřebované. Rovněž se jevil značný nedostatek terénních automobilních vozidel s namontovanými středními rádiovými stanicemi.

Ze základního chemického materiálu bylo v r. 1950 k dispozici jen asi 400 000 souprav individuální chemické ochrany

jednotlivce, z toho 250 000 souprav německého původu a 150 000 souprav sovětských proti potřebě 1 200 000 souprav.

V materiálu výsadkového vojska bylo v r. 1950 asi 50 % padáků sovětského a 50 % čs. původu, při čemž plánovaná potřeba byla kryta asi jen z 25 %.

Optický materiál byl z 65 % německý, z 20 % sovětský a z 15 % čs.

Takový je zhruba obraz vojenské techniky a válečného materiálu na počátku socialistické výstavby. Z hlediska techniky nebylo možno vážně hovořit o bojeschopnosti čs. armády, uvážíme-li, že ve výzbroji soudobých armád byly již zařazeny či zařazovány atomové zbraně, proudová letadla, infrapřístroje, moderní radiolokační prostředky aj.

Neméně neradostný byl na počátku 1. 5LP stav zbrojního průmyslu. Předmnichovská čs. republika měla sice rozsáhlý zbrojní průmysl, který se v průběhu války ještě rozrostl, avšak jeho technická úroveň zastarala a odpovídala úrovni let 1938—1940. Nacističtí okupanti pak u nás vybudovali zbrojní závody jen jako specializované součásti celkových zbrojních kapacit Německa, navazující na podniky v Německu, bez jejichž kooperace nebyly schopny samostatné produkce. Hlavní zbrojařské podniky nadto vzaly za své válečnými událostmi a americkým bombardováním na sklonku války. V prvních poválečných letech pak pochopitelně došlo v rámci přechodu z válečné výroby na mírovou nikoli k rozvoji zbrojní výroby, ale k jejímu převedení pro mírové účely (např. byla zrušena dělovka v Plzni). V důsledku toho byl náš zbrojní průmysl prakticky zlikvidován. Nadto celá řada dalších průmyslových odvětví, majících význam pro obranu země byla v prvních poválečných letech zanedbávána (např. některá odvětví elektrotechnického průmyslu, leteckého průmyslu, chemický průmysl atd.).

Náš vlastní zbrojní průmysl nebyl tudíž schopen v krátké době odstranit ne-

dostatky ve zbrojní technice armády. Neutěšený stav válečného materiálu a zbrojního průmyslu tak vyžadovaly neodkladné řešení. Proto v duchu politiky KSČ byly úkoly 1. 5LP koncipovány tak, aby spolu s řešením industrializace země byla současně budována i materiálně technická základna obrany země.

*

Při řešení úkolu modernizace výzbroje a výstroje armády cestou unifikace, jakož i při výstavbě vlastního zbrojního průmyslu sehrála rozhodující roli sovětská pomoc. Tuto pomoc poskytoval Sovětský svaz hned v několika směrech: přímými dodávkami vojenské techniky a materiálu, dále všestrannou pomocí výstavbě našeho zbrojního průmyslu, a konečně poskytováním dlouhodobých úvěrů na krytí nákladů, spojených s výstavbou materiálně technické základny Čs. lidové armády.

Materiální pomoc naší armádě poskytla sovětská vláda na základě několika smluv a dohod. Tak podle souhlasu sovětské vlády, vysloveného za rozprav mezi vládou SSSR a čs. vládní delegací v Moskvě v červenci 1946 prohlásila sovětská vláda, že je ochotna pomoci ČSR při výzbroji a výstroji čs. armády dlouhodobým úvěrem kromě té výzbroje, kterou již předtím dala ČSR zadarmo. Na základě toho se 27. 2. 1947 vláda ČSR a vláda SSSR dohodly na tom, že vláda SSSR dodá během roku 1947 na desetiletý úvěr do ČSR výzbroj, střelivo a vojenský materiál do celkové částky 5 mil. amerických dolarů, aby tak vyšla vstříc ČSR při materiálním vybavení armády.

K další dohodě o dodávkách vojenského materiálu pak došlo k létě 1949, kdy z pověření a v zastoupení vlády ČSR jednal tehdejší náměstek ministra NO se zástupcem vlády SSSR a 7. června 1949 v Moskvě podepsal „Dohodu o dodání výzbroje a vojenského technického materiálu vládou SSSR vládě ČSR na úvěr“. Podle této dohody zavázala se sovětská vláda dodat

v roce 1949 čs. vládě na úvěr výzbroj a výstroj a vojenský technický materiál v úhrnné ceně 68 mil. rublů (tj. přibližně za 646 mil. Kčs staré měny). Dále se sovětská vláda zavázala poskytnout čs. vládě technickou pomoc při organizaci výroby sovětských vzorů výzbroje, střeliva a vojenských přístrojů tím, že poskytne čs. vládě výrobní licence a dodá sovětské vzory výzbroje, střeliva a přístrojů a v případě potřeby pošle do ČSR sovětské odborníky. Použití licencí poskytla sovětská vláda na základě této dohody bezplatně, za pouhou úhradu skutečných nákladů, spojených s vyhotovením dokumentace.

Úvěr 68 mil. rublů byl podle této dohody poskytnut sovětskou vládou čs. vládě na dobu 10 let k umořování — počínaje 1. lednem 1951 — na dvouprocentní úrok. Čs. vláda se zavázala provádět umořování úvěru a úhradu úroků vládě SSSR dodávkami zboží, při čemž se obě vlády dohodly, že ceny zboží budou stanoveny na základě dohody mezi oběma zeměmi s přihlédnutím k cenám na světových trzích. Dohoda vstoupila v platnost 7. 7. 1949.

Třetí dohoda, na jejímž základě byla v následujících letech poskytována sovětská pomoc výstavbě materiální základny obranyschopnosti naší země, byla „Dohoda o způsobu a podmínkách zúčtování za výzbroj a válečný materiál, dodávaný vládou SSSR vládě ČSR“, podepsaná v Moskvě čs. velvyslancem s. Karlem Kreibichem a zástupcem sovětské vlády 12. prosince 1950, v den 7. výročí československo-sovětské smlouvy o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci z r. 1943.

Tato dohoda, stejně jako obě předcházející, jsou příkladem bratrské spolupráce mezi našimi zeměmi a nezištné sovětské pomoci, neboť jsou založeny na zásadě vzájemných oboustranných výhod, nikoli na zásadě zotročujících politických, hospodářských a vojenských podmínek, jež jsou vždy nutně součástí obdobných smluv o poskytování vojenské „pomoci“ vládou USA

jejím „spojencům“. Vůle po vzájemné pomoci a poskytnutí vzájemných výhod v zájmu společného cíle vyzařuje z každé věty této dohody.

Na základě těchto a dalších dohod byly postupně uskutečňovány dodávky vojenského sovětského materiálu naší armádě.

Tak v květnu 1949 dodala sovětská vláda do ČSR výzbroj, střelivo a jiný válečný a technický materiál v celkové částce 68 mil. rublů, mj. 60 kusů bitevních letadel IL-10, 250 kusů kulometů DŠK 12,7 mm, 90 kusů kanónů 76 mm vzor 1942, 64 kusů kanónových houfnic 152 mm vzor 1937, 113 kusů tanků T-34 s náhradními motory, 20 kusů samohybných děl SU-152 s náhradními motory a jinou ženijní, chemickou a spojovací výzbroj a výstroj.

V druhé polovině roku 1950 bylo Sovětským svazem naší armádě dodáno 20 proudových letounů typu JAK-23. V prosinci 1950 a v lednu 1951 byla uskutečněna na základě dohody z 12. 12. 1950 další velká dodávka vojenského materiálu z SSSR do ČSR, v níž byl dodán nejrůznější materiál, mj. polní zdravotnická výzbroj, letecký materiál a letištní zařízení, elektrický a spojovací materiál, materiál pro výsadkové vojsko, muniční a zbrojní materiál, chemický materiál, samohybná děla, pěchotní materiál, dělostřelecký materiál, optický materiál, měřicí materiál, ženijní a tankový materiál (mj. 368 kusů tanků T-34, 17 kusů lehkých samohybných děl SU-76, 16 kusů těžkých samohybných děl ISU-152, 110 děl ráže 57 mm). Dodaný materiál byl účtován velmi levně. Na příklad T-34 za 2 190 000 Kčs za 1 kus, letoun nejnovějšího typu MiG-15 přibližně za 5 mil. Kčs, dělo 57 mm za 400 000 Kčs za kus atd. (Údaje jsou ve staré měně — pozn. M. Š.).

Na jaře 1952 byla realizována další dodávka vojenského materiálu, v níž byl především radiolokační materiál, mj. radiolokační stanice „RNS“ pozemní a radiolokační stanice „P-3A“. Na podzim téhož roku byla uskutečněna velmi významná do-

dávka syntetického kaučuku pro potřebu naší armády, v listopadu 1952 byl do ČSR dodán letecký materiál v hodnotě 1 942 321 rublů; v roce 1952—53 bylo dodáno větší množství těžkých tanků IS, vyzbrojených dělem ráže 122 mm atd.

Další dodávky byly uskutečněny v roce 1953. V tomto posledním roce 1. 5LP dodala sovětská vláda čs. armádě mj. 105 druhů vojenského chemického, leteckého, spojovacího, automobilního a jiného speciálního vojenského materiálu.

Na rozdíl od předcházejících let přesouvá se v tomto roce sovětská vojenská technická pomoc od dodávek hotových zbraní a vojenského materiálu na dodávky součástek a surovin pro vlastní čs. zbrojní průmysl, který v té době již rozbíhal vlastní výrobu zbraní a vojenského materiálu podle sovětských licencí. Tak několika dodávkami kuličkových ložisek nejrůznějších typů pomohl Sovětský svaz krýt úzký profil v naší vlastní vojenské výrobě. Dále byly uskutečněny dodávky hořčíkových slitin, pryžového materiálu, různých trubek, chemického materiálu, speciálních druhů oceli, slabostěnných rour, ocelových plechů, slitiny, speciálních drátů, rádiových lamp pro radiolokátory, chromniklové oceli aj.

V listopadu 1953 požádala konečně čs. vláda sovětskou vládu o dodání 19 souprav pozemních radiolokátorů a 48 souprav palubních radiolokátorů za účelem zesílení protivzdušné obrany ČSR.

Sovětské dodávky vojenského materiálu a surovin významně pomohly v řešení úkolu modernizace a unifikace vojenské techniky čs. armády.

*

Jak již bylo řečeno, linie vojenské politiky KSČ sledovala, aby v 1. 5LP byl vybudován vlastní zbrojní průmysl. V letech 1. 5LP bylo nutno vybudovat tzv. k m e n o v ý zbrojní průmysl, který je s to vy-zbrojit armádu vlastní moderní technikou

a v případě války zapojit pro potřebu obrany země všechna ostatní průmyslová odvětví. Tento velmi náročný úkol bylo třeba v letech 1. 5LP řešit — vzhledem k mezinárodní situaci — v co nejkratší době. To bylo ztěžováno nedostatkem pracovních sil a nedostatkem vlastních materiálových rezerv.

Skutečnost, že úkol výstavby materiálně technické základny země jsme v 1. 5LP vyřešili, a to souběžně s tak obtížnými a náročnými úkoly jako byl přechod k volnému trhu podmíněný vytvořením velkých rezerv zboží, je důkazem obrovských předností a možností socialistického společenského zřízení.¹⁾

Naše země přitom dostala již v době 1. 5LP i své internacionální povinnosti v tom, že zároveň i splnila všechny své závazky, které na ni kladly požadavky některých armád bratrských lidově demokratických zemí, jež od ČSR, jako státu průmyslově nejvyspělejšího, právem očekávaly.

Ptáme-li se po zdrojích těchto úspěchů na poli výstavby materiálně technické základny obranyschopnosti země, je vedle takových vnitřních faktorů, jako je budovatelské nadšení našeho lidu, třeba opět uvést významnou pomoc Sovětského svazu.

I zde šla sovětská pomoc po několika směrech: dodávky surovin a materiálu, poskytování výrobních licencí na výrobu so-

větské vojenské techniky v čs. závodech, vysílání sovětských expertů pro výstavbu nových zbrojních závodů a zavádění výroby v nich, poskytování technické dokumentace na výrobu vojenského materiálu, různé druhy technické spolupráce a vědeckého výzkumu v oboru vojenské techniky atd.

Neobyčejnou pomoc výstavbě armády znamenaly sovětské licence a technická dokumentace, poskytované nám Sovětským svazem na výrobu vojenské techniky.

Licence a dokumentace byly nám předávány za neobyčejně výhodných podmínek pro nás. Sovětská strana přitom byla vedena jedinou snahou — snahou pomoci čs. armádě, bez jakýchkoli obchodních či jiných zájmů. Nejlépe o tom svědčí např. podmínky, za nichž byla v březnu 1951 předána licence a technická dokumentace na výrobu letadel MiG-15. Podle příslušné dohody mezi vládou SSSR a ČSR předala sovětská vláda licenci a technickou dokumentaci výroby letadel MiG-15 bez platby, jen za náhradu skutečných výloh spojených s vyhotovením a dopravou technické dokumentace. Zároveň vláda SSSR předala čs. vládě 1 letadlo MiG-15 jako vzorek za cenu 550 000 rublů a odeslala do ČSR sovětské specialisty pro technickou pomoc při organizaci výroby letadel MiG-15 a motoru RD-45F. Československá vláda byla touto dohodou zavázána pouze k tomu, že nepředá žádným třetím osobám k žádnému účelu ani na území ČSR, ani za jeho hranicemi, jakoukoli informaci a technickou dokumentaci, kterou obdržela od vlády SSSR a že nepředá ani nedodá třetí straně letadla ani jejich součástky, zhotovené podle této licence v ČSR a konečně, že učiní všechna opatření, která od ní závisí, aby zabezpečila utajení veškeré technické dokumentace.

Za obdobných podmínek bylo sovětskou vládou předáno velké množství dalších sovětských licencí na výrobu velkého množství různých druhů vojenské techniky. Již

¹⁾ To si pochopitelně vyžádalo obrovské náklady a tedy i jisté oběti. Soudruh Gottwald na to upozornil ve svém závěrečném slově na zasedání ÚV KSČ v červnu 1951: „Přirozeně hrozba imperialistickou válkou vyvolává z naší strany zvýšený boj za udržení míru. Ale, soudruzi, součástí za udržení míru nejsou jenom podpisy a hlasování pro mír, nýbrž také zabezpečení obrany republiky. Samozřejmě každý ví, že také toto není zadarmo.“ (Přispěvky k dějinám KSČ č. 1/1957, str. 177, SNPL 1957, Praha.) Tedy jisté zpomalení růstu životní úrovně lidu v letech 1951–52 souvisí tak mj. přímo s výstavbou armády. (Pozn. autora.)

v květnu 1949 vyhověla sovětská vláda prosbě vlády ČSR a přenechala jí licence na právo výroby různého vojenského technického materiálu v čs. továrnách mj. na tank T-34, rádiovou stanici RSB, miny, ženíjní, spojovací a chemický materiál aj. Zároveň povolila vláda SSSR předat vládě ČSR vzorky válečného materiálu, na který byly licence již dříve dány.

V roce 1950 byla dále předána sovětská licence těžkého kulometu 7,62 mm „Gorjunov“. V lednu 1951 předal SSSR Československu licence a technickou dokumentaci na výrobu 61 druhů děl, zbraní a střeliva, vojenského materiálu a leteckého materiálu, chemického, ženíjního a jiného materiálu. V březnu 1951 byla předána již zmíněná licence a technická dokumentace v té době nejmodernějšího proudového letadla světa MiG-15, čímž byly čs. armádě vytvořeny podmínky k dosažení nejvyšší úrovně soudobého vojenského letectví.

Další rozsáhlé licence na výrobu vojenského zbrojního a výstrojního materiálu byly Sovětským svazem poskytnuty v dubnu 1951. Celkem byly Sovětským svazem jen v prvním pololetí 1951 poskytnuty vládě ČSR licence a technická dokumentace (výkresy, základní výroby a technické podmínky přejímání výrobků na 51 druhů zbraní, munice a vojenského technického materiálu). Dále byla v roce 1951 zahájena výroba 160mm minometů podle poskytnuté sovětské licence. V červnu 1952 byla sovětskou vládou předána dokumentace a poskytnuta technická pomoc při výrobě pancíře samohybného děla SD-100, v září téhož roku pak předána licence na výrobu letounů S-102-„BIS“ s motorem VK-1, jakož i vzorek tohoto letounu a motoru s kompletní technickou dokumentací, počítaje v to tajnou a přísně tajnou. (Výkresy výrobků, přípravků, speciální nářadí, technologické listy, specifikace používaných materiálů, technické podmínky pro přejímání a zkoušky letounů a motorů, dále 1 letoun S-102 BIS a 1 motor VK-1 jako

vzorek pro rozběh jejich sériové výroby). Počátkem roku 1953 pak byla rozhodnutím sovětské vlády předána licence na výrobu proudových letadel MiG-15 BIS spolu s příslušnou dokumentací a vzorky. V srpnu 1953 předal SSSR technickou dokumentací a vzorky mj. automatického protiletadlového zaměřovače, 37mm náboje s tříštivosvitícím granátem, 37mm náboje s protipancéřovým granátem, školního letounu S-102 (UTI-MiG), pozemního rádiového majáku, různého leteckého materiálu a letištního zařízení. V prosinci téhož roku předala sovětská vláda čs. vládě licenci a vzorky s kompletní dokumentací dalších 79 druhů výzbroje, vojenského technického materiálu a zařízení.

Sovětské licence patří v širokém sortimentu sovětské pomoci naší armádě k nejvýznamnějším; jejich poskytnutí nám umožňovalo využít ihned nejnovějších výsledků práce sovětských vojenských techniků a přistupovat ihned k zavádění výroby nejmodernějších zbraní, bez jinak nutného zdlouhavého a nákladného výzkumu a vývoje. Tím byly našemu národnímu hospodářství ušetřeny stamilionové částky a naší armádě umožněno dohnat časovou ztrátu ve vývoji vojenské techniky.

*

V dubnu 1951 rozhodla se strana a vláda soustředit výrobu válečného materiálu podle poskytnutých sovětských licencí pod jednotné ústřední řízení, aby na jejím základě bylo možno co nejrychleji zahájit výrobu. To byla hlavní cesta k provedení unifikace výzbroje a výstroje čs. armády s výbrojí Sovětské armády. Při organizování výroby v těchto u nás před tím neexistujících oborech se projevila nutnost sovětské pomoci. V souvislosti s tím se v dubnu 1951 obrátil prezident republiky Klement Gottwald a předseda vlády Antonín Zápotocký osobním dopisem na předsedu rady ministrů SSSR J. V. Stalina s zá-

dostí o vyslání sovětských odborníků, kteří by poskytli technickou pomoc jednotlivým výrobním oddělením při organizaci výroby nové výzbroje v čs. závodech na základě poskytnutých sovětských licencí.

Této prosbě sovětská vláda v zájmu urychleného přezbrojení čs. armády a tedy v zájmu urychleného posílení obranyschopnosti vyhověla a vyslala do ČSR řadu sovětských vysoce kvalifikovaných expertů, kteří pak po léta radou a zkušeností významně pomáhali rozvoji vlastního čs. zbrojního průmyslu. Tak např. v únoru 1952 bylo sovětskou vládou vysláno do Československa 31 sovětských specialistů-inženýrů a technologů — na pomoc čs. vojenskému leteckému průmyslu. Když byly na jaře téhož roku dodány do ČSR sovětské radiolokační stanice „RNS“ a „P3A“, byli s nimi na dobu tří měsíců vysláni do ČSR i příslušní sovětské technické experty. V souvislosti s předáním licence na výrobu letadel MiG-15 „BIS“ počátkem roku 1953 bylo sovětskou vládou vyhověno žádosti čs. vlády o prodloužení pobytu příslušných sovětských odborníků pro výrobu těchto letadel.

Pomoc sovětských expertů ve zbrojním průmyslu je pro naši armádu nedocenitelná. Všichni velmi ochotně a obětavě dávali k dispozici své nepřehledné zkušenosti výstavbě moderního čs. zbrojního průmyslu a zajistili tak urychlené rozběhnutí jeho výroby a tím i zásobení čs. armády potřebnou nejmodernější vojenskou technikou, unifikovanou s armádou sovětskou.

Jako ve všech jiných oblastech, i zde byla sovětská pomoc prováděna na základě bratrských vztahů mezi našimi zeměmi, tudíž za podmínek pro nás maximálně výhodných.

*

Konečně se sovětská pomoc výstavbě čs. zbrojního průmyslu a přezbrojení čs. armády výrazně projevila v rozsáhlé pomoci technické, ať již šlo o pomoc při vý-

stavbě jednotlivých závodů poskytováním technických konzultací, či o odborné technické posouzení a přezkoušení výzbroje, vyrobené čs. zbrojním průmyslem, nebo i četné jiné druhy pomoci včetně zaškolení a studia čs. zbrojních expertů v sovětských zbrojních závodech a na sovětských vojenských technických školách. Na příklad v roce 1950 posuzovali sovětské vojenské odborníky vzorky nových čs. zbraní a zkoušeli je. (Např. prototyp čs. samopalu 7,62 mm, výsadková výstroj čs. armády.) Nebo v létě 1952 pomohli sovětské vojenské odborníky přezkoušet různé typy výzbroje, vyrobené čs. zbrojním průmyslem, mj. 82mm protitankový granátomet, tarasníci T-21 a střelivo k němu, 30mm protiletadlové dělo a střelivo k němu, 7,62mm pistolí, pancéřový trup tanku T-34 aj.

V témže roce přezkoušeli raketomet vzor 51 ráže 130 mm. V roce 1953 provedli sovětské odborníky zkoušky čs. 82mm bezzákluzového kanónu a tankového motoru V-2 čs. výroby.

Na základě smlouvy z 26. 11. 1952 poskytla sovětské exportní organizace Technoexport technickou pomoc ve formě technických konzultací při stavbě závodu na hexogen a jeho výrobě. Konzultace se týkala všech hlavních technických otázek výstavby tohoto z hlediska obrany státu neobyčejně důležitého závodu, jako např. stavebního plánu závodu, technologie vlastní výroby hexogenu, kyselinové základny závodu, hospodářství závodu aj. V roce 1953 poskytla sovětská vláda Československu technickou pomoc při organizaci generálních oprav proudových letounů a motorů. Sovětský svaz dodal k tomu opravářskomontážní nářadí, přípravné a kontrolní přístroje, výkresy a technické podmínky aj. Neobyčejně významná z hlediska obrany státu byla konečně sovětská pomoc při stavbě naftovodu ze Sovětského svazu do ČSR v letech 1. SLP.

Obdobně byly poskytovány konzultace vojenským technickým odborníkům při je-

jich studijním pobytu v SSSR k nejruznějším otázkám, jakož i sovětskými experty našim vojenským technickým pracovníkům u nás. Technická pomoc a spolupráce se rok od roku rozšiřovala, zasahovala do spolupráce ve výzkumu a vývoji vojenské techniky apod.

*

Díky všestranné technické pomoci Sovětského svazu bylo možno v době 1. 5LP v krátké době uskutečnit zmenšení počtu typů zbraní, unifikaci se zbraněmi a technikou Sovětské armády a vyzbrojit naši armádu nejnovější technikou. Tak např. nežadoucí velký počet a zastaralost pěchotních zbraní byla již v r. 1950 řešena mj. vyrobením nového prototypu samopalu 7,62 mm a jeho vyzkoušením v SSSR, vyrobením nového typu pušky a lehkého kulometu ráže 7,62 mm atd. Byl získán souhlas Sovětského svazu se zaváděním pěchotních zbraní 7,62 mm do čs. armády. Byla vyžádána licence těžkého kulometu 7,62 mm „Gorjunov“, vyvinuta pistole 7,62 mm, vyvinuty a zahájeny výrobní přípravy pro výrobu nových moderních protitankových zbraní. Přezbrojení a unifikace pěchotních zbraní byla plánována tak, že po jejím ukončení zůstal ve výzbroji čs. armády jeden typ pistole, jeden typ samopalu, jeden typ pušky, jeden typ těžkého kulometu, jeden — dva typy protiletadlového kulometu a dva typy protitankových zbraní. V letectvu byly v r. 1950 zařazeny nové sovětské bitevní stroje IL-10 a od r. 1951 v té době nejmodernější proudové stroje MiG-15. V r. 1952 byla zařazena dopravní letadla IL-12. Tankové vojsko přešlo důsledně na tank T-34 a byl zařazován již i tank IS, vyzbrojený dělem ráže 122 mm, lehké samohybné dělo SU-76 a těžké ISU-152. Armáda byla dotována moderními sovětskými radiolokačními přístroji RNS a P 3A, těžkou sovětskou ženijní technikou, sovětskými rádiovými stanicemi, chemickým materiálem atd.

Obrovský význam sovětské technické pomoci pro upevnění obranyschopnosti naší země spočíval v tom, že nám umožnila dostat se rychle na výši všech technických požadavků, vyplývajících z komplexu požadavků soudobého vojenství, pomohla urychleně a za nejnižších možných nákladů dohnat časovou ztrátu ve výzbroji a výstroji armády a ve výstavbě vlastního zbrojního průmyslu. Sovětská technická pomoc postavila v letech 1. 5LP v krátké době naši republiku ve vojenské technice na světovou úroveň. Spolu s dalšími formami sovětské pomoci výstavbě naší armády, jak jsme se je v této stati snažili stručně ukázat, se stal jedním z hlavních faktorů posílení obranyschopnosti naší země a výstavby základů čs. lidové armády jako armády socialistického typu v duchu linie vojenské politiky KSČ.²⁾

²⁾ Výstavba armády podle vzoru Sovětské armády a práce sovětských vojenských poradců byla trnem v oku zbytkům buržoazie, která se ještě po jistou dobu po Únoru udržela na některých místech v armádě. O tom svědčí na příklad případ z března 1950, kdy zástupce velitele jednoho vojenského učiliště po vyslechnutí přednášky sovětského vojenského poradce mu v přítomnosti shromážděných velitelů a učitelského sboru poděkoval za „velmi dobře připravenou, instruktivní a o bojové zkušenosti opřenou“ přednášku a uzavřel pak zaměstnání výzvou ke všem přítomným důstojníkům, aby právě vyslechnutých poznatků z přednášky sovětského poradce ve své učitelské a velitelské praxi nepoužívali, aby „nevznikla ve výcviku anarchie“. Zdůraznil, že ačkoli uznává bohaté válečné zkušenosti a velitelskou praxi sovětského poradce, „musí pro přítomné velitele a profesory zůstat jediné platný čs. vojenský předpis, který je v rozporu s tím, co sovětský poradce přednášel“. Kategoricky pak požádal shromážděné důstojníky, aby bez ohledu na to, co při přednášce slyšeli, postupovali ve své další činnosti podle dosavadní praxe řídící se přesně čs. předpisem, s výhrůžkou, že zjistí-li, že někdo snad přece využívá poznatků získaných od sovětského poradce, neuzná to a vyvodí z toho důsled-

V našich nejnovějších dějinách je československo-sovětské spojení a sovětská pomoc hlavním faktorem — spolu s vnitřními zdroji — zajišťujícími mírovou výstavbu naší socialistické vlasti. Důsledná zahraničně politická a tudíž i vojensko-politická orientace naší země — jako to v celé své historii vždy KSČ prosazovala — na Sovětský svaz a ostatní země socialistického tábora jsou pro nás zárukou, že smělé úkoly, jež před náš lid vytyčuje naše strana v době, kdy slavíme 40. výročí jejího vzniku, budou splněny. Vytvářejí totiž základní vnější podmínky pro uplatnění budovatelské iniciativy našeho lidu.

Na stráž mírové výstavby rozvinuté socialistické společnosti v naší vlasti stojí Čs. lidová armáda, jejíž bojeschopnost je díky péči strany a bratrské pomoci a spolupráci se Sovětskou armádou a armádami Varšavské smlouvy — na vysokém stupni. Naše armáda vyrostla v období socialistické výstavby Československa v moderní soudobou armádu socialistického typu. Vojenská politika strany, realizovaná v podmínkách rozsáhlé sovětské pomoci, spolu s důslednou zahraniční politikou strany a budovatelským úsilím lidu tak vytvořily základní předpoklad obranyschopnosti našeho státu. Tím zároveň strana plnila a plní jeden ze základních požadavků a zákonitostí socialistické výstavby, formulovaných v soudobé chartě mezinárodního komunistického hnutí — v Deklaraci a Prohlášení — zajištění socialistické výstavby před imperialistickou agresí. Splnění tohoto úkolu nebylo a není bez sovětské pomoci a vzájemné spolupráce a jejich dalšího rozvíjení. Sovětská pomoc a čs.-sovětská spolupráce³⁾ zůstávají proto i do budoucna zá-

kladem dalšího posilování obranyschopnosti naší země. Pochopitelně se obsah a formy této spolupráce mění a budou měnit i souvislosti s rozvojem naší společnosti a se změnami a vývojem soudobého vojenství. Význam československo-sovětského spojení a spolupráce vzrůstá zvláště dnes, v době raketových a nukleárních zbraní a prudkého rozvoje vojenské techniky. V rámci Varšavské smlouvy nám zajišťuje podmínky pro budování rozvinuté socialistické společnosti a přechod ke komunismu, neboť bezpečnost Československé socialistické republiky je podepřena mj. i vahou nejmodernější sovětské vojenské raketové a nukleární techniky, jež by byla v případě potřeby okamžitě nasazena k zajištění naší země před případnou imperialistickou agresí. To jednak snižuje možnost imperialistické agrese vůči naší zemi na minimum, jednak nám umožňuje udržovat krok s vývojem vojenské techniky při současném snižování nákladů na ozbrojené síly a věnovat více prostředků na mírovou výstavbu, aniž by byla snížena bezpečnost země.

Československo-sovětské spojení a spolupráce a sovětská vojenská pomoc mj. znamenají, že nový Mnichov je navždy vyloučen a že proti obnovované hrozbě německého imperialismu nestojíme slabí a osamocení. Sovětská pomoc — výsledek důsledné zahraniční a vojenské politiky naší strany — je tak i dnes základním faktorem bezpečnosti naší země, jak to znovu přesvědčivě ukázaly výsledky porad účastníků Varšavské smlouvy z 28. března t. r.

3) Nebylo cílem tohoto článku sledovat i přínos, kterým jsme v rámci čs.-sovětské spolupráce pomáhali my a pomáháme budování komunismu v SSSR (pozn. red.).

ky, vyplývající z jeho pravomocí. Ministr národní obrany uvedeného funkcionáře zbavil s okamžitou platností funkce a nařídil zavést s ním trestní řízení pro nesplnění rozkazů vrchního velitele čs. branné moci o studiu a zvládnutí sovětské vojenské vědy všemi vojáky. — 15703 — TAJ. — hl. št. I. odd. — 1950 — VHA.

По случаю сорокалетия основания КПЧ публикуется работа, в которой рассматриваются один из основных вопросов военной политики партии — о борьбе КПЧ за обеспечение обороноспособности нашей Родины путем реализации советской помощи в области строительства наших вооруженных сил. Статья указывает конкретную картину форм и содержания советской помощи по этой значительной области политики партии.